Iklanberény

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV 2017

VÉLEMÉNYEZÉSI

1. Bevezetés, köszöntő

Kedves Olvasó!

Örömmel tölt el, hogy kezében tartja Iklanberény község Település Arculati Kézikönyvét.

Törekszünk arra, hogy Iklanberény az itt lakók számára egy élhető település legyen, ennek érdekében hoztuk létre a falugondnoki szolgálatot, közösségi teret alakítottunk ki a község központjában, hogy az itt élők a képviselő-testület, valamint a civil kezdeményezések által szervezett programokon komfortosabb körülmények között vehessenek részt.

A település arculatának jövőbeni formálásához nyújt segítséget ez a Kézikönyv, amelyben megtalálható minden olyan előírás, ami egy építési engedélyhez szükséges.

Tisztelettel:

Berényi Pál polgármester

2. Iklanberény bemutatása

Iklanberény Vas megyében, a Kőszegi járásban, a Répce-sík közepén fekszik és a megye második legkisebb népességű falva, Bükfürdőtől 5 km-re. A Répcébe folyó Metőc patak mellett fekvő kétutcás település terülte mindössze 296 hektár, melyen 38 házban 52 fő él (2017). A Répce folyó egykori medrének hordalékkúp maradványai a jégkorszaki vályoggal és lösszel fedett kavicstakarós síkság felszínét változatossá teszik.

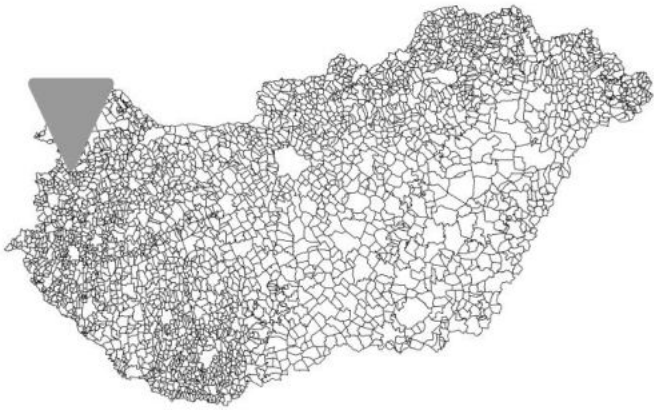

A 84-es út viszonylagos közelsége sokat javít közlekedés-földrajzi helyzetén. A legközelebbi város, Csepreg 9 km távolságra található, a megyeszékhelyig pedig 30 km-t kell utazni.

3. Örökségünk

A településen a múlt században épített épületek találhatóak, melyek helyi védettséget kaptak. Ezek a település Fő utcáján találhatóak,a 14.-, 18.-, 20.-, és a 26. szám alatt. A település híres az egyedi szentkép kiállításáról, mely Kovács Csaba Albert plébános magángyűjteményéből származik és több mint ötezer szentképet tartalmaz. Az Andrej Rubljovról elnevezett kiállítás kizárólag szentképekre specializálódik, melyek nemcsak hitünk alapelveit és az egyháztörténelmet rejtik magukba, hanem kultúrtörténeti jelentőséget is hordoznak. Iklanberénynek kápolnája van, ami valójában egy harangláb, 8 fős befogadó-képességgel. Korábban – jó idő esetén – a kápolna előtti szabadtéren voltak a szentmisék, aztán egy jótevő felajánlotta a házát, ahol berendeztek egy misézőhelyet. Ez a ház egy házszám nélküli épület, a kápolnától a falu másik irányába vezető irányban az egyetlen baloldali utcafrontra épült épület. A kápolna titulusa „Szűz Mária Szent neve”, búcsúja szeptember 12. 1949 óta áll a „kápolna”, a csepregi esperesi kerülethez tartozik.

Régészeti lelőhelyek: Demeter-kápolna 51, 13, 47/5, 70, 47/6, 50 Hrsz.-ú ingatlanjai.

A település határában magánkézben álló felújított kastélyépület áll.

Rendezvények

Iklanberényben minden év júliusában megrendezésre kerül a Falunap, melynek keretében leszármazottak találkozójára is sor kerül. Nyugdíjas találkozókra is sor kerül a településen.

Helyi védelem alatt álló művi értékek

A településen 4 db helyi védett épület található, ami főként az eredeti falusias utcakép hangulatát őrzi.

Lakóház	Fő utca 26.
Lakóház	Fő utca 18.
Lakóház	Fő utca 20.
Lakóház	Fő utca 14.

Természeti értékek és tájvédelem

Iklanberényt érintő természetes medrében szaladó Metőc patak mentén értékes természetközeli helyek alakultak ki, nádasokkal, galériaerdőkkel, üde rétekkel, gazdag állatvilággal. Ennek a települési miliőnek a fenntartása lényeges a táji és ökológiai szempontok miatt különösen.
A lakóterület Metőc patak menti sávja a Szabályozási Terven jelölt szélességben nem beépíthető, azon belül melléképítmények sem helyezhetők el.

Az Országos Területrendezési Terv (OTrT) az ország szerkezeti tervét, valamint az országos térségi övezeteket és az ezekre vonatkozó szabályokat foglalja magában, ezen övezetek közül a település az alábbi övezeteket érinti:

- Kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek övezete
- Magterület övezete

4. Eltérő karakterű településrészek

Iklanberény településképi arculata viszonylag kisebb mérete ellenére változatos képet mutat. A falu eredetileg kialakult településrészéből egy viszonylag „érintetlen” utcaszakasz maradt fenn, a helyi védelem alá vont lakóházak is itt találhatóak (történeti település területe).

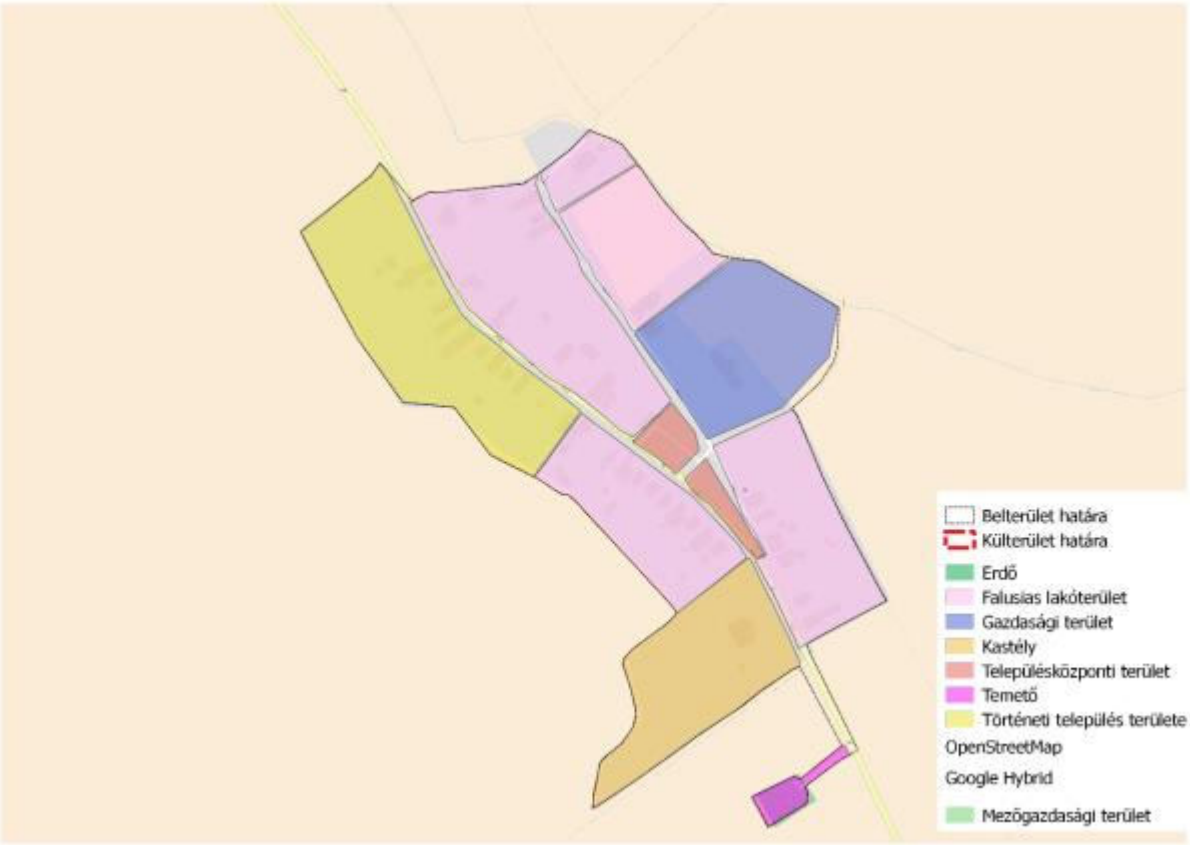

Különálló arculati részt mutat, a településközpont, ami díszes rózsáival és rendezett füves területeivel, buszmegállójával és parkolójával, valamint a községháza épületével a falu „szívét” jelenti és egyfajta falusias modern stílust képvisel.

A fenti két markáns területen túl mutató részeket alapvetően falusias lakóterületnek nevezhetjük, ezen területen található a harangláb is. A településen további 3 különálló területről beszélhetünk még: gazdasági terület, kastély- és a temető területe. A külterületen az erdőket és a mezőgazdasági területeket különítettük el.

Belterület határa
Külterület határa
Erdő
Falusias lakóterület
Gazdasági terület
Kastély
Településközponti terület
Temető
Történeti település területe
Mezőgazdasági terület

A történeti település területe

A település legrégebbi épületekkel tarkított utcája a Fő utca (annak észak-nyugati oldala). Ebben az utcában található az Andrej Rubljovról elnevezett kizárólag szentképekre specializálódó kiállítás is.
Ezen utcák lakóházai már csak alaprajzukban őrzik a hagyományos, eredeti állapotukat. Az idők során folyamatos átalakításokat végeztek rajtuk, homlokzataik már átépültek. A helyi védettséget élvező épületek, mint a Fő utca 20. és 26. szám alatti házak tartották meg leginkább eredeti formájukat értékőrző felújítások során. A telkek ezen a területen jellemzően utcafrontosak. A házak előtt gyakoriak a rózsabokrok.

Falusias lakóterület új épületekkel

Ebbe az arculati kategóriába tartozik a Fő utca többi része, valamint a Béke utca, tehát a település nagy része. A település legújabb épületének is nevezhető a település északi részén épült családi ház. Alapvetően az itt épült házak tájba illőek, harmonikusak. Az utcákra jellemző, hogy utcánként egységes a fásítás, ami fontos és értékes arculati elem. A rózsabokrok mellett megjelennek a tujasorok is, amire jellemző a 2 m alatti maximum magasság.

A település központi területe

Ebbe az arculati kategóriába tartozik a Fő utca középső-déli része, közterek és a polgármesteri hivatal épülete. A település közösségi életének jelentős színtere, a mindenki számára a falut jelképező terület. Jellemző, hogy a rózsabokrok mellett megjelennek a tujasorok is, amikre jellemző a 2 m alatti maximum magasság. A nagyobb fák főként hársfák. A központi parkoló rendezett, a buszmegálló melletti szemetes a település arculatához illeszkedik.

5. A településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások

Településképre átfogó javaslatok

Telepítés

A keskenyebb telkes területeken az épületek a telek oldalhatárán állnak. A szélesebb telkekre szabdalt tömbökben az utcával pár - huzamos elhelyezésű épületek vannak. Valamennyi épület az utcafronton áll.

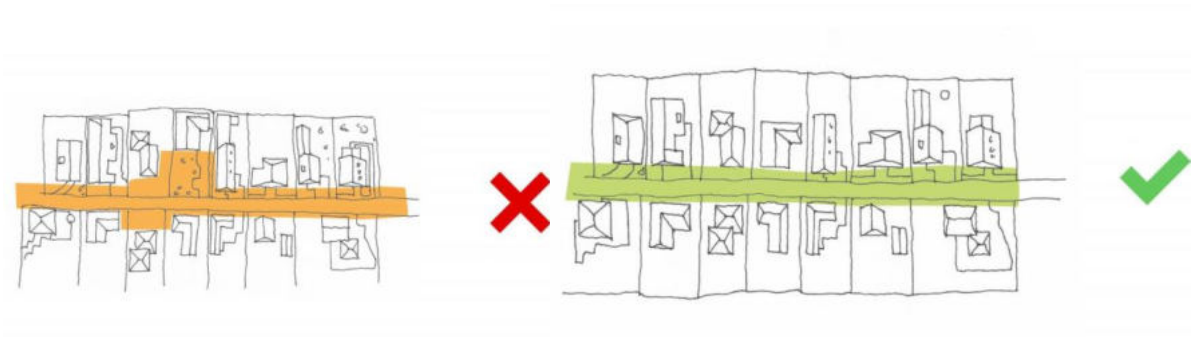

Javaslat: Igazodjunk a már kialakult, harmonikus rendhez!

Épületmagasság

A történeti településrészen jellemzően földszintes épületek állnak, ezért új építésnél is igazodjunk e meglévő környezethez.

Tetőforma, tetőhajlásszög

A történeti településrészen kis fesztávra épített, így kisebb tömegű, főként sátortetős épületeket találunk, jellegzetesen mindkét irányba túlnyúló homlokzattal és helyenként tornáccal.

Új építés esetén a területre jellemző, hasonló tömegű és egyszerű tetőformájú épületben gondolkodjunk. A túl meredek („alpesi”) illetve túl alacsony („mediterrán”) hajlásszög, vagy a tördelt, bonyolult tetőforma idegenül hat és megbontja a Történeti településrész egységes utcaképét, ezért kerülendő.

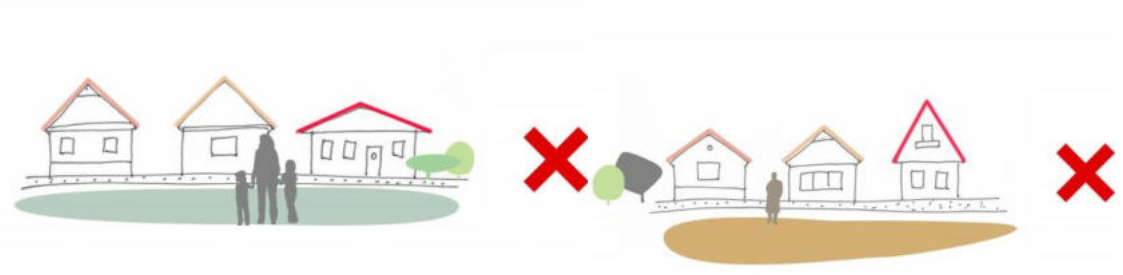

Héjazat

Javasolt a matt égetett természetes alapszínű, nem engóbozott agyagcserép fedés (natúrtól a mélyvörösig), használata hozzájárul a magaslatokról is jól látható egységes településképhez. Kerülendő a mű antikolt vagy egyéb mintázatú, nem természetes színű és anyagú cserepek, vagy egyéb anyagú fedések (lemezek, zsindelyek) alkalmazása. A cserép anyaga és színe mellett fontos a megjelenése is. A történelmi településészben a klasszikus hódfarkú vagy egyenesvágású cserepek ajánlottak, melyek számos rajzolatban helyezhetők el a tetőn.
Nem ajánlott a túlhatározott karakterű, szinte önálló életet élő nagyhullámú, nagyméretű cserepek alkalmazása!

Kerítések

Iklanberény Történelmi településrészén a hagyományosnak számító zárt kerítések és ezek mellett az áttört kerítések egyaránt megtalálhatóak. A később kialakult újabb falusias lakóterületen leginkább áttört kerítésekkel találkozunk.
A történelmi településrészen mindkét típus építése elfogadható, míg az újabb falusias lakóterületen az áttört kerítéstípus a javasolt.
A történelmi településrészen a kerítések kialakítása, felújítása során javasolt a helyben fellelhető természetes anyagok használata. Terméskőből vagy bontott téglából készült lábazatra

fa kerítéselemeket helyezve pozitív hatással leszünk az utcaképre. Tömör kerítés építése esetén szóba jöhet a bontott tégla alacsony öntött beton áttört kerítések.

Kerítések kialakítása során alkalmazkodjunk az utcában esetleg már kialakult szokáshoz, rendhez. A kerítések magassága egységes kell, legyen, még akkor is, ha élő sövényt használunk telkünk határolására.

Zöldfelület és kertek

A hagyományos oldalhatáros beépítéseknél megmaradó keskeny oldalkertben célszerű a gépkocsinak csak a kerék nyomvonalán burkolatot építeni, vagy szórt burkolatot alkalmazni, így lehetőségünk marad növényesíteni is. A tornác mellett, vagy a szomszéd ház oldalfala mellé ültethetünk alacsonyabb cserjéket vagy évelőket, a gépkocsi árnyékolására egy kisebb fa is megfelelő. A tornácot árnyékolhatjuk kúszócserjékkel.

Történeti településrész

Homlokzat anyag- és szín használat

Vakolt homlokzatot alakítsunk ki, sima felülettel. Általánosságban a kapart, dörzsölt, szórt felületképzések idegenek a településrész hagyományától. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat a homlokzatok tekintetében sem. Az oromfalas épületeknél a téglaburkolás megengedett!

Javasoljuk főként a fehér színt, esetenként a pasztell színeket, azok legvilágosabb árnyalatait. Faburkolat nem jellemző, azt csak kis mértékben, vagy a megemelt tetőtéri részeken alkalmazzunk! Téglaburkolat az oromfalas házaknál megengedett!

Jellegzetes részletek

A hosszúházak jellegzetessége a tornácos kialakítás, mely nyáron kizárja, télen viszont betessékeli a napfényt. Új épület tornáckialakításával tovább vihetjük e számtalan előnnyel rendelkező hagyományt új otthonunkba. Figyeljük meg és merítsünk ihletet a régi épületek változatos tornácmegoldásaiból!

Nyílászárók

A nyílások és a tömör falfelületek jellegzetes aránya, különösen az oromfalon, karakteres arcot ad a háznak. Amennyiben nagyobbra, szélesebbre vesszük ezeket a nyílásokat - legyen az egy felújítás, vagy egy új építés -, a ház arca idegenül fog hatni környezetében. Az ablaknyílás aránya meghatározó: a nyílások nyújtott arányúak, azaz magasabbak, mint szélesebbek. Azonos ablakméret más-más ablakosztással egészen eltérő megjelenést, hangulatot ad a háznak. Lehetőleg válasszunk fa (fa mintázatú egyéb) anyagú nyílászárókat.

Minden esetben javasolt a természetes, szépen öregedő anyagok használata, hiszen míg a természetes anyagok felújíthatók, átfesthetők, addig a műanyag idővel nem javítható. Javasolt a rikítók helyett a természetes, föld színek használata.

A hagyományos, osztott ablakok stílusát a modern nyílászárokkal is tökéletesen lehet érvényesíteni!

Nyílászárók felújításánál a fa használata javasolt. Tartsuk meg az eredeti ablakkiosztást, méreteket és darabszámot.
Az utólag felszerelt fehér redőnytokok beszerelése helyett gondoljuk át a rejtett, fa vagy famintázatú, lehetőleg a nyílással azonos színű árnyékoló szerkezetek elhelyezésének lehetőségét. **A lamellás kialakítású zsalugáter ugyan nem jellemző az területen, de jó megoldás lehet a tömör kialakítású külső spaletta elhelyezése.**

Lábazat

Anyaga a történelmi településrészen helyi kő, tégla, vagy vakolt-festett. **Kerülendők a ragasztott, csempeszerű utánzatok, ez esetben a sarkokon az élek találkozása nem megoldott!**

Falusias lakóterület új épületekkel

Magasság

Az épületek megengedett maximális magassága 4,5 méter. A településrész vonzó arculatának egyik kulcsa az azonos épületmagasság. Az újonnan épülő, esetleg felújítandó épületeknek is hasonló magasságúnak kell lennie, mint a szomszédos házak.

Kizárólag a Kastély területén engedélyezett a 6 m-es magasság.

Tetőforma és hajlásszög

A területen a tetők hajlásszöge változó, de javasolt a 38-45°tető hajlásszög. Épületek felújításánál, átalakításánál, új épületek építésénél figyelembe kell venni a kialakult viszonyokat a településképbe való illeszkedés végett. **A település arculatába lapos tetejű ház építése nem illeszkedik. Az épületeket magastetővel, az utcában jellemző gerinckialakítással kell megtervezni és megépíteni.**

Homlokzat anyag- és szín használat

Vakolt homlokzatot alakítsunk ki, közel sima felülettel, kapart, dörzsölt, szórt felületképzések megengedettek. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat a homlokzatok tekintetében sem, színhasználatban törekedni kell a pasztel színek használatára.

Javaslat: Nem kell ragaszkodnunk a Történeti településrészre inkább jellemző világos, fehér homlokzati színeket! Használjuk az eredeti szürke, és egyéb szín árnyalatok világosabb tónusait.

Nyílászárók

Lehetőleg válasszunk fa (fa mintázatú egyéb) anyagú nyílászárókat, de a műanyag nyílászárók használata is megengedett. Tartsuk meg az eredeti ablakkiosztást, méreteket és darabszámot.

Az utólag felszerelt fehér redőnytokok beszerelése megengedett, de ahol lehet gondoljuk át a rejtett, fa vagy famintázatú, lehetőleg a nyílással azonos színű árnyékoló szerkezetek elhelyezésének lehetőségét!

Gazdasági terület

A település lakóterületéhez közel, újonnan épülő létesítményeknél javasoljuk a települési karakterhez való illeszkedést, természetes, helyi anyagok használatát! Mellőzük a fényes, csillogó anyagok, élénk színek használatát!

Zöldterületek, temető

A településen több öldterület is található. Nagyságuk megfelelő, karbantartásuk megoldott. A temetők állapota megfelelő. **Ügyelni kell a köztisztaság fenntartására, és a lehető legtöbb árnyékos és hűvös pihenőhely biztosítására!**

Mezőgazdasági és erdőterületek

A tájkép a falu arculatának meghatározó eleme. A védett tájkép fenntartása érdekében, ahol a szabályok az építkezést nem tiltják, ott a külterületi épületeket hagyományos formában, természetes anyagokból kell kialakítani, és magasságuknál különösen figyelni kell, az alacsony, tájba simuló méret betartására.

Az épületek tetőfedésére égetett cserép, vagy azzal egyező színárnyalatú betoncserép javasolt. A csillogó és rikító színű fémfedést, illetve fémborítást minden épület esetében mellőzzük, mert zavaró hatású lehet a tájban. **Mezőgazdasági és ipari épületek esetében a semleges vagy természetes földszíneket érdemes alkalmazni a homlokzatok színezésekor. A közművezetékeket és az elektronikus hírközlési vezetékeket és azokhoz tartozó építményeket tájba illesztett módon, kell elhelyezni, ha mód van rá, akkor a felszín alatt. A külterületi fásítás során kizárólag őshonos fafajokat lehet ültetni, más fajok habitusukban, karakterükben megváltoztatják a tájképet.**

6. Jó példák
épületek, építészeti részletek

A falusias településrész új házakkal településrészben mindkét épület tetőformája, hajlásszöge és cserepének anyaga, formája illeszkedik a településképbe.

A történeti településrész felújított oromfalas épületénél, fehér homlokzatszínezés, eredeti nyílászárók anyaghasználattal, alacsony fa áttört kerítés, ami színében harmonizál az ablakkeretek színével.

Fa anyaghasználatú és eredeti színezésű bejárati ajtó a történeti településrészen

7. Jó példák

Sajátos építményfajták, egyéb műszaki berendezések

Információs tábla természetes anyagok felhasználásával.

Köztéri szemetes és pad településképbe illeszkedő anyaghasználat, formavilág.

Magyarországon is egyre elterjedtebb a napenergia felhasználása. Napelemen kívül a napkollektor használata is kezd elterjedni. Mindkét esetben a technológia adott, a napelemek, napkollektorok kinézetén esztétikailag nem lehet javítani, azonban a tetőkre való felhelyezésnél az esztétikai megjelenésre már oda kell figyelni több szempontból is.
Ezeket a berendezéseket az utcakép védelmében az utcafronttól a lehető legtávolabb, például a hátsókerti tetőfelületen célszerű elhelyezni. Érdemes a paneleket egy tömbben tartani, a lépcsőzés és az ugráló vonalvezetés megbontja a tető egységes, nyugodt látványát.

Elhelyezésük csak oromzatos magastetőn, és kizárólag a tetősíkban maradva kívánatos, ne döntsük meg semmilyen irányban. Védett utcakép, vagy homlokzat esetén, vagy ha a déli tájolással a fentiek nem egyeztethetők össze, meggondolandó a kertben, támfalra, esetleg a kerítésre való telepítésük.

Az utcai homlokzatra ne helyezzünk parabolaantennát, légkondicionáló berendezés külső egységét, illetve ha lehet parapetet se, valamint közművezetéket közterületről látható módon se helyezzünk el. Ezek mind megbontják a homlokzat egységét, még akkor is, ha egy szépen felújított épületről beszélünk. Ezek kerüljenek a ház hátsókert felé néző falfelületére.

A riasztóberendezésről is külön szót kell ejteni. A riasztó külső egysége a legszebb homlokzat látványát is meg tudja bontani. Nem javasolt a berendezést a főhomlokzat közepére helyezni, hanem esztétikusabb és településképileg is szerencsésebb hely az oldalhomlokzat, esetleg egy takart hely, hiszen a legtöbb esetben nem a fény, hanem a hangjelzés és a biztonsági szolgálathoz való közvetlen kapcsolat a lényeges a riasztás folyamatában.

Településeinken nagy gondot jelent a mára már kaotikussá vált légvezetékek visszataszító látványa. Sok település ófalui részén már csak földkábeles bekötéseket engedélyeznek. Iklanberény is olyan értékes településrészekkel rendelkezik, ahol érdemes lenne a kiváltások lehetőségével élni.

A település sajátos lámpaoszlopai kiváló lehetőséget biztosítanak reklámfelületek elhelyezésére. **Javaslat: A kötött maximális méret megtartása és a feliratok kivitelezése során a megvilágítást használjuk a világító feliratok helyett!**

Kedves Olvasó!

A 2016. évi LXXIV. törvény alapján minden településen, külön, helyi rendelet kell alkotni a településkép védelméről, ami a helyi építési szabályzat mellett fontos szabályozó elem az építkezések, átalakítások, felújítások során. A helyi településképi rendelet megalkotásához, jelen Településkép Arculati Kézikönyv nyújtja a szakmai alapot.

A Kézikönyv, amit most kezében tart, egy olyan útmutatót jelent, ami közérthető formában hivatott elmondani és elmagyarázni, azokat az építészeti irányokat és javaslatokat, amit a település épülő, fejlődő jövőjében majd az itt élők és a beruházók számára alapul kell venni. Többnyire a „Hogyan?" kérdésre ad egzakt választ, a településen már fellelhető jó példákkal és egyéb magyarázó ábrákkal. Célja, a közérthetőség, a mindennapi felhasználást szolgálja és segíti.
A Kézikönyv egyik legfőbb célja tehát az értékmegőrzés, az épített örökségünk, múltunk megőrzése és annak, jövőbeliségének szilárdabb alapokra helyezése.

Bízunk benne, hogy a Kézikönyv valóban használható lesz Ön számára és megfelelő alapot biztosít arra, hogy sikeresen megvalósítsa céljait, ezzel is gazdagítva a települést!

Reméljük, a Kézikönyvet tovább bővíti majd jó példával, ezzel is segítve a Kézikönyv és egyben a település folyamatos fejlődését!

Szerzők

VÁROSÖKOLÓGIA

Iklanberény Községi Önkormányzat megbízásából, a településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvényhez kapcsolódóan

Polgármester: Berényi Pál
Főépítész: R. Takács Eszter

Szerzők: Orosz György, Virág Attila
Fotók: Orosz György

Ábrák: Orosz György, Lechner Lajos Tudásközpont Nonprofit Kft., Virág Attila

A kiadványra a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. védelme alatt áll.

Iklanberény, 2017.